

Porez na dodanu vrijednost na primjeru države; analiza, financijska uloga i ostali učinci

Lipinčić, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics and Business in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:963014>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-19**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni prijediplomski studij Ekonomija i poslovna ekonomija

Ana Lipinčić

**POREZ NA DODANU VRIJEDNOST DRŽAVE, ANALIZA,
FINANCIJSKA ULOGA I OSTALI UČINCI**

Završni rad

Osijek, 2024.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni prijediplomski studij Ekonomija i poslovna ekonomija

Ana Lipinčić

**POREZ NA DODANU VRIJEDNOST DRŽAVE, ANALIZA,
FINANCIJSKA ULOGA I OSTALI UČINCI**

Završni rad

Kolegij: Javne financije

JMBAG: 0067628282

e-mail: alipincic@efos.hr

Mentor: Izv.prof.dr.sc. Domagoj Karačić

Osijek, 2024.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics and Business in Osijek

University Undergraduate Study Programme Economics and Business

Ana Lipinčić

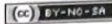
VALUE ADDED TAX ON THE EXAMPLE OF THE STATE,
ANALYSIS, FINANCIAL ROLE AND OTHER EFFECTS

Final paper

Osijek, 2024

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN 119/2022).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Ana Lipinčić

JMBAG: 0067628282

OIB: 98256758936

e-mail za kontakt: alipincic@efos.hr

Naziv studija: Prijediplomski studij Ekonomija i poslovna ekonomija

Naslov rada: Porez na dodanu vrijednost; analiza, financijska uloga i ostali učinci

Mentor/mentorica diplomskog rada: Izv.prof.dr.sc. Domagoj Karačić

U Osijeku, 26. rujna 2024. godine

Potpis Ana Lipinčić

Porez na dodanu vrijednost; analiza, financijska uloga i ostali učinci

SAŽETAK

Rad detaljno analizira porez na dodanu vrijednost (PDV), uključujući njegovu financijsku ulogu i ostale učinke. Cilj je pojasniti PDV, koji predstavlja jedan od osnovnih elemenata poreznog sustava. Fokus rada je na ulozi, karakteristikama i utjecaju PDV-a u Republici Hrvatskoj u periodu od 2015. do 2020. godine. PDV je vrsta poreza koji se primjenjuje na dodanoj vrijednosti proizvoda ili usluga koje prodavač dodaje prilikom prodaje. U ovom radu, analiziraju se temeljni pojmovi o javnim prihodima i poreznom sustavu, te se povezuju s analizom PDV-a u Hrvatskoj.

Država prikuplja poreze kako bi osigurala financijska sredstva, poznata kao javni prihodi, koja su potrebna za zadovoljenje potreba građana. Porezni sustav predstavlja skup različitih poreznih oblika koji se uspostavljaju unutar države, uzimajući u obzir čimbenike poput teritorijalne veličine, ekonomske razvijenosti i političke strukture. Porezni sustavi su ključni za prikupljanje javnih prihoda, koji se koriste za vođenje države i osiguravanje javnih dobara i usluga građanima.

Ovaj rad promatra porezni sustav Hrvatske, uspostavljen nakon osamostaljenja zemlje, te usklađen s europskim standardima. Fokus je na analizi PDV-a u razdoblju od 2015. do 2020. godine, s naglaskom na zakone i porezne reforme, te njihov utjecaj na javne financije. Promjene u zakonodavstvu su česte, a porezni sustavi su podložni izmjenama. Važno je napomenuti da su reforme imale različite učinke na poslovno okruženje i prihode državnog proračuna.

Ključne riječi: porez na dodanu vrijednost, porezni sustav, javni prihodi, analiza

ABSTRACT:

This paper describes in detail the value added tax, more precisely the analysis, financial role and other effects. The aim of this paper is to provide a more in-depth explanation of the value added tax (VAT), which is one of the fundamental elements of the tax system. More specifically, the function, traits, and effects of VAT in the Republic of Croatia from 2015 to 2020 will be discussed. Value added tax, as a major component, can be described as a form of tax that levies the additional value that the seller adds to the price of the product or service he sells. In the framework of this work, we incorporate the fundamental concepts of public revenues and the tax system with the analysis of value added tax in the Republic of Croatia. To address residents' needs, the state accumulates financial resources in the form of taxes, which we refer to as public revenues. The tax system can be defined as a set of tax forms determined by the state based on factors such as territory size, economic development, and political structure. As a result, tax systems are critical for collecting public resources, which are then used to run the state and provide citizens with public goods and services. In this paper, we look at Croatia, whose tax system was established after the country's independence and is harmonized with European standards. The paper focuses on the analysis of value added tax in the Republic of Croatia in the period from 2015 to 2020. Laws and tax reforms will be presented, and with the help of them, the role, characteristics and impact of VAT on public finances will be explored. Changes in legislation are frequent, and it is emphasized that tax systems are subject to change. Also, it is important to note that the reforms had different effects on the business environment and state budget revenues.

Key words: value added tax, tax system, public revenues, analysis

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Metodologija rada.....	2
2.1. Sadržaj i struktura rada.....	2
2.2. Predmet istraživanja	2
2.3. Istraživačka pitanja rada.....	2
3. Porezni sustav.....	3
3.1. Porezni sustav Republike Hrvatske.....	4
4. Porez na dodanu vrijednost.....	6
4.1. Pojam, karakteristike i važnost poreza na dodanu vrijednost.....	7
4.2. Porezne stope poreza na dodanu vrijednost.....	7
4.3. Razvoj poreza na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj	9
5. Analiza poreza na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2015. do 2020. 13	
6. Aktualne stope PDV-a u Republici Hrvatskoj	18
7. Rasprava.....	20
8. Zaključak.....	22
Literatura.....	24
Popis tablica	26
Popis slika	27

1. Uvod

Javni prihodi predstavljaju financijska sredstva koja država i druge javne institucije prikupljaju putem poreza, naknada, doprinosa i drugih izvora kako bi zadovoljile javne potrebe. Porezi, kao jedan od najvažnijih oblika javnih prihoda, razlog su zašto se suvremene države često nazivaju "poreznim državama". Fizičke i pravne osobe, prema zakonu, obvezne su plaćati poreze koji su prisilni i nepovratni prihodi države. Porezni sustavi variraju po složenosti, učinkovitosti i pravednosti među zemljama te su često podložni promjenama. Postoji mnogo vrsta poreza, među kojima je i porez na dodanu vrijednost (PDV). Iako jedan od "najmlađih" poreza, PDV se primjenjuje u većini suvremenih država, gdje igra značajnu financijsku ulogu. To je oblik općeg poreza na promet, što znači da obuhvaća oporezivanje svih ili velikog broja proizvoda i usluga. Glavni cilj ovog završnog rada je analiza PDV-a. Definirat će se pojam PDV-a, objasniti njegova uloga u poreznom sustavu, te analizirati primjena PDV-a u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2015. do 2020. godine. Struktura rada sastoji se od osam poglavlja, uključujući uvodno i zaključno poglavlje. Nakon uvoda i metodološkog okvira u drugom poglavlju, treće poglavlje definira porezni sustav, navodi čimbenike koji utječu na sustav oporezivanja te detaljno prikazuje porezni sustav Republike Hrvatske. Četvrto poglavlje obuhvaća definiranje pojma poreza na dodanu vrijednost, njegove značajke i važnost unutar poreznog sustava, kao i razvoj PDV-a u Hrvatskoj. Peto poglavlje bavi se poreznom reformom i analizira kronologiju uvođenja PDV-a u razdoblju od 2015. do 2020. godine. Aktualne stope PDV-a u Republici Hrvatskoj objašnjene su u šestom poglavlju. U sedmom poglavlju, koje se odnosi na raspravu, istaknuti su ključni dijelovi rada, dok osmo poglavlje obuhvaća donošenje općih zaključaka poreza na dodanu vrijednost.

2. Metodologija rada

U nastavku ovog poglavlja definira se sadržaj i struktura rada, kao i predmet istraživanja završnog rada. Na kraju su postavljena istraživačka pitanja koja će biti obrađena u radu.

2.1.Sadržaj i struktura rada

Rad objašnjava pojam poreza na dodanu vrijednost (PDV), njegovu važnost u Republici Hrvatskoj te njegove osnovne karakteristike. Uz to, navedene su porezne stope i razvoj poreznog sustava od uvođenja nove reforme 1994. godine. Provedena je analiza PDV-a u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. godine, pri čemu je prikazano povećanje iznosa prihoda ostvarenih putem ovog poreza.

2.2.Predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovog završnog rada je porez na dodanu vrijednost (PDV) u Republici Hrvatskoj, koji će biti detaljno objašnjen i analiziran. Fokus rada je na istraživanju i analizi PDV-a u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2015. do 2020. godine.

2.3.Istraživačka pitanja rada

Postavljena su dva istraživačka pitanja:

1. Kako se porez na dodanu vrijednost mijenjao kroz povijest i koje su njegove osnovne karakteristike?
2. Kako su se mijenjale stope PDV-a u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2015. do 2020. godine?

3. Porezni sustav

Javni prihodi predstavljaju ključna financijska sredstva koja država prikuplja kako bi ispunila javne potrebe i pokrila javne rashode. Najznačajniji oblik javnih prihoda koje suvremene države prikupljaju su porezi, zbog čega se takve države često nazivaju poreznim državama. Porezi su obvezna novčana davanja koja građani plaćaju državi bez izravne protunaknade. Svaka fizička ili pravna osoba koja je po zakonu obvezna plaćati porez mora to izvršiti, a ukoliko dođe do neplaćanja, država ima pravo naplate putem prisilnih mjera. Porezi su prisutni koliko i sama država, no njihova je priroda prolazila kroz promjene tijekom povijesti, pod utjecajem različitih gospodarskih, političkih i društvenih faktora. Zbog tih promjena, ne postoji univerzalno prihvaćena definicija poreza koja bi bila primjenjiva u svim fazama društvenog razvoja. Prema Suffortu, „za razliku od pristojbi, porezi nisu izravna naknada za određene usluge države te se ubiru prisilno“ (Jelčić, 2001:39). Arbutina i sur. (2017:1) ističu da su porezi novčana davanja i prihodi proračuna koji se koriste za podmirivanje proračunom utvrđenih javnih izdataka, a ne smatraju se povremenim davanjima. Također, porezi se mogu definirati kao „davanja koja ubire država i uža javno-pravna tijela, koja ne služe kao naknada za posebne protuusluge države ili užih javnopravnih tijela“ (Jelčić, 2001:39).

Porezni sustav može se opisati „kao skup poreznih oblika koji kao cjelina djeluju u postojećem sociopolitičkom i gospodarskom sustavu određene države“ (Jelčić, 2001:203). Porezni sustav jedne zemlje odnosi se na ukupnost svih poreza koji se primjenjuju unutar države. Na sustav oporezivanja i razlike među tim sustavima utječu brojni čimbenici, među kojima se posebno ističu sljedeći (Jelčić, Jelčić, 1998:66):

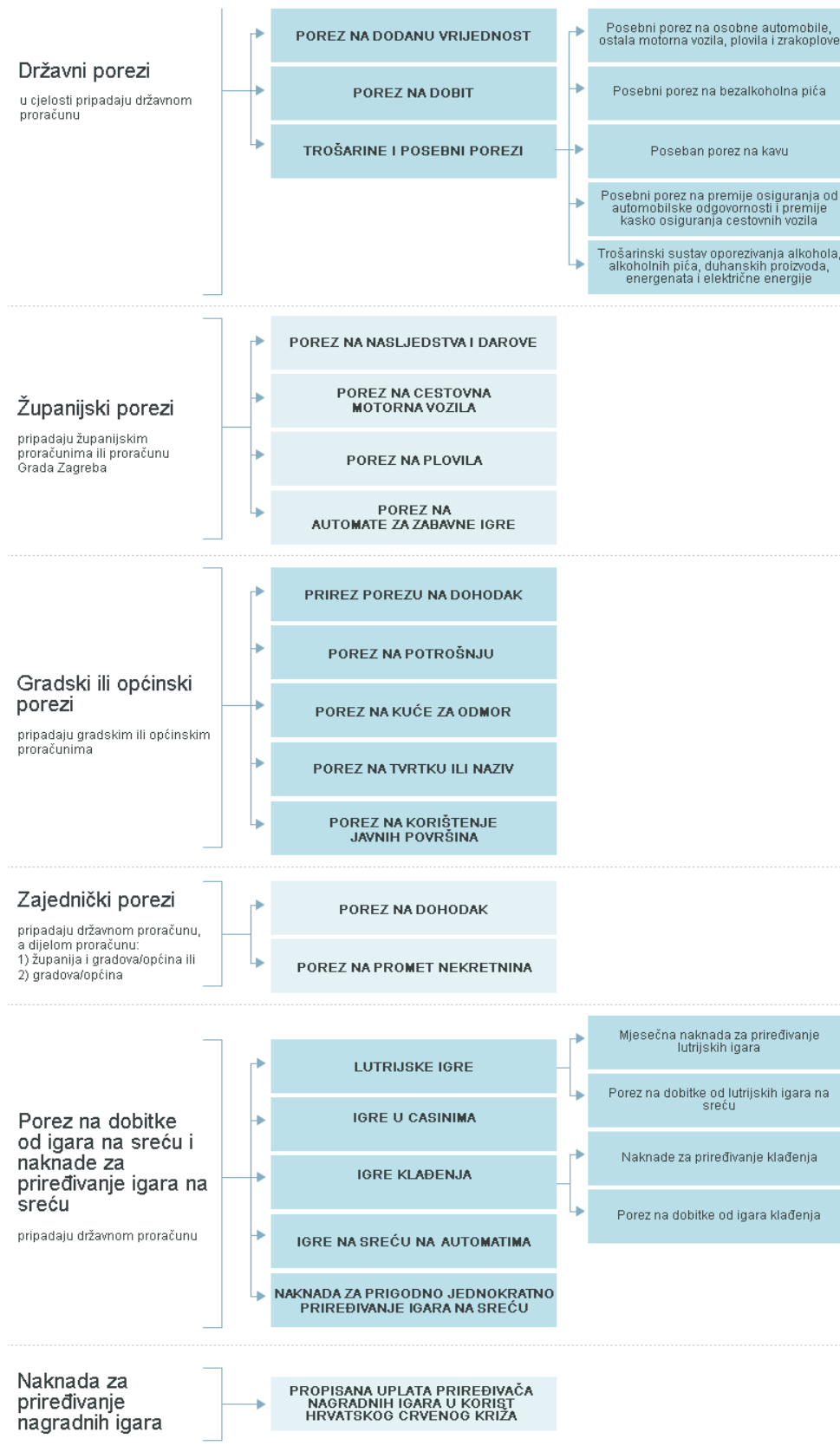
1. Ustavno uređenje, veličina teritorija i broj stanovnika
2. Veličina javnog sektora i obujam nadležnosti države
3. Stupanj centralizacije odnosno decentralizacije
4. Pripadnost političkim i ekonomskim asocijacijama i geopolitički položaj
5. Ekonomska razvijenost i dohodak po stanovniku
6. Nezaposlenost
7. Zaduženje države i budžetski deficit
8. Povijesni razvitak
9. Neki drugi čimbenici

Između pojedinih poreznih sustava postoje broje razlike što objašnjavaju navedeni čimbenici, no između nekih postoje i određene sličnosti.

3.1. Porezni sustav Republike Hrvatske

Porezni sustav Republike Hrvatske postoji tek od osamostaljenja države, što ga čini relativno mladim sustavom. Reforma poreznog sustava završena je 1998. godine uvođenjem poreza na dodanu vrijednost (PDV), no sustav je i nakon toga prolazio kroz brojne promjene, što ga je činilo prilično nestabilnim. Današnji porezni sustav Republike Hrvatske obuhvaća usklađenost sa smjernicama EU, a porezi čine oko 90% prihoda opće države. Porezni sustav Republike Hrvatske je pluralan te ga je moguće podijeliti na šest skupina, a to su (Ministarstvo financija – Porezna uprava, 2020):

1. Državni porezi – prihodi su državnog proračuna RH
2. Županijski porezi – prihodi su županijskog proračuna ili proračuna Grada Zagreba
3. Gradski ili općinski porezi – pripadaju gradskim ili općinskim proračunima
4. Zajednički porezi – dijelom pripadaju državnom proračunu, a dijelom proračunu županija i gradova te gradova i općina
5. Porezi na dobitke od igara na sreću i naknade na priređivanje igara na sreću – u cijelosti pripadaju državnom proračunu
6. Naknada za priređivanje nagradnih igara – pripisana uplata priređivača nagradnih igara u korist hrvatskog Crvenog križa

Slika 1. Porezni sustav Republike Hrvatske

Izvor:

4. Porez na dodanu vrijednost

Porez na dodanu vrijednost (u daljnjem tekstu: PDV) predstavlja svfazni porez na promet i jedan je od najvažnijih elemenata poreznog sustava. Iako je ovaj oblik oporezivanja već bio široko primjenjivan u većini zemalja, Republika Hrvatska uvela ga je tek 1998. godine. Od tada do danas, PDV je bio predmet brojnih izmjena. Prema definiciji, „PDV je obveza poduzetnika – stalnog poreznog obveznika, koji ga obračunava na temelju izdanih računa za isporuku dobara i obavljene usluge, kao i u drugim slučajevima nastanka porezne obveze (npr. reprezentacija, vlastita potrošnja). Plaća se na ostvarenu dodanu vrijednost u određenom razdoblju, odnosno na razliku između poreza utvrđenog u knjigama izdanih i primljenih računa“ (Roller, Roller, 1998:1).

4.1. Pojam, karakteristike i važnost poreza na dodanu vrijednost

Porez na dodanu vrijednost (PDV) je svefazni porez na promet i jedan je od najvažnijih elemenata poreznog sustava. Iako je ovaj oblik oporezivanja već bio široko primjenjivan u mnogim zemljama, Republika Hrvatska ga je uvela tek 1998. godine, a od tada je PDV bio predmet brojnih izmjena. Prema definiciji, „PDV je obveza poduzetnika – stalnog poreznog obveznika, koji ga obračunava na temelju izdanih računa za isporuku dobara i obavljene usluge, kao i u drugim slučajevima nastanka porezne obveze (npr. reprezentacija, vlastita potrošnja). Plaća se na ostvarenu dodanu vrijednost u određenom razdoblju, odnosno na razliku između poreza utvrđenog u knjigama izdanih i primljenih računa“ (Roller, Roller, 1998:1).

Prema Jelčiću, „Porez na dodanu vrijednost (Value-Added Tax, Mehrwertsteuer, Impôt sur la valeur ajoutée) porezni je oblik kojim se oporezuje vrijednost koju je prodavač dodao na cijenu kupljenog/prodanog proizvoda odnosno usluge“ (Jelčić, Jelčić, 1998:311). Također, „Porez na dodanu vrijednost je posredni porez budućnosti i vjerojatno će u 21. stoljeću zamijeniti sve poreze na dohodak i dobit kojima se ostvaruje sve manje javnih prihoda“ (Adams, navedeno u Santini, 2009:73).

PDV nije novi porezni oblik, već je jedan od oblika poreza na promet. Oporezivanje se provodi u svim fazama proizvodnog i prometnog ciklusa, što sprječava kumulativne učinke koji karakteriziraju bruto porez na promet, gdje visina poreznog opterećenja ovisi ne samo o visini porezne stope, nego i o broju oporezivanih faza prometa (Jelčić, Jelčić, 1998:311).

Prema Jelčiću i Jelčiću (1998), razvoj poreza na dodanu vrijednost brzo je prihvaćen u mnogim zemljama uz brojne pohvale. Pristaše PDV-a ističu kako ovaj porez uklanja mnoge nedostatke prethodnih oblika oporezivanja i naglašavaju njegovu učinkovitost te prihvaćenost od strane poreznih obveznika i vlasti. Međutim, kao i kod uvođenja svakog novog poreza, PDV je naišao na brojne kritike i poteškoće, uključujući izazove vezane uz poreznu tehniku, poput jasnog utvrđivanja poreznog objekta, obveznika, osnovice, oslobođenja, vremena naplate i mjesta ubiranja poreza, te potrebu za pravodobnom edukacijom svih sudionika u postupku (Jelčić, Jelčić, 1998:314).

Marković i Pavić (1998) navode da je „porez na dodanu vrijednost, kao porez na promet sui generis, posljednja i vjerojatno završna faza u povijesnom razvoju općeg poreza na promet“ (Marković, Pavić, 1998:71). Temeljne značajke PDV-a uključuju:

- Korištenje potrošnog oblika PDV-a, što je zajedničko svim državama Europske unije. To omogućuje poreznim obveznicima da odbiju PDV plaćen dobavljačima od svoje porezne obveze, čime PDV na ulaznim računima ne predstavlja dodatni trošak.

- Primjena kreditne metode naplate, koja smanjuje mogućnost poreznih utaja jer se PDV mora navesti na fakturama. Porez se obračunava kao razlika između PDV-a na izlaznim i ulaznim računima.
- Načelo odredišta osigurava da se porez plaća u zemlji u kojoj se roba ili usluge troše, bez obzira na njihovo podrijetlo, pa se uvoz oporezuje, a izvoz oslobađa od PDV-a.
- Oporezivanje širokog spektra transakcija u skladu sa šestim smjernicama EU, čime se širi porezna osnovica uz što nižu stopu poreza.

Dodatne karakteristike PDV-a uključuju:

- jeftinoću prikupljanja,
- stabilan i izdašan prihod za državni proračun,
- ugodnost plaćanja,
- pojavu PDV-a u nekoliko oblika.

PDV je vrlo važan u hrvatskom poreznom sustavu i ima značajnu ulogu u ekonomiji. Prikupljeni PDV koristi se za financiranje zdravstva, obrazovanja, javnih usluga i drugih potreba. Plaćaju ga samo krajnji potrošači, što doprinosi poreznoj pravednosti. Budući da je PDV već uračunat u cijenu proizvoda, porezni obveznici nemaju izravan osjećaj plaćanja tog poreza. Transparentnost, poticanje gospodarskog rasta i mnogi drugi faktori PDV-a doprinose stabilnosti države.

4.2. Porezne stope poreza na dodanu vrijednost

„Pojmom porezne stope označuje se veličina poreznog tereta u odnosu prema poreznoj osnovici, tj. iznos za koji će se porezna osnovica smanjiti nakon što porezni obveznik podmiri svoju poreznu obvezu. Takav iznos obično se određuje u postocima“ (Cindori, Pogačić, 2010).

Porezne stope se utvrđuju u postotku od porezne osnovice. U slučaju da se mora izračunati porez, koristi se **preračunata porezna stopa**:

$$\text{preračunata porezna stopa} = \frac{\text{stopa PDV} - a \times 100}{100 + \text{stopa PDV} - a}$$

- preračunata stopa PDV-a od 25% = 20%

- preračunata stopa PDV-a od 13% = 11,5044%
- preračunata stopa PDV-a od 5% = 4,7619%

Republika Hrvatska prvotno je primjenjivala jednostopni sustav PDV-a s osnovnom stopom od 22%, koji se temeljio na načelu neutralnosti. Međutim, ovaj sustav je ubrzo zamijenjen višestopnim sustavom, prvenstveno zbog potrebe za zaštitom najsiromašnijih slojeva stanovništva. „Kao što je prethodno napomenuto, Hrvatska je najprije uvela jednostopni sustav PDV-a, no zbog brojnih socijalno-političkih pritisaka vrlo brzo je uvela nultu stopu na čitav niz prometa dobara i usluga pretežno socijalnog karaktera. Ti prometi danas se oporezuju stopom od 5%. Ulaskom Hrvatske u EU i potreba za usklađivanjem s Direktivom o PDV-u 2006/112/EC, nulta stopa je zamijenjena stopom od 5%“ (Šimović, Deskar-Škrbić, 2016).

4.3. Razvoj poreza na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj

Oslanjajući se na zakonodavstvo i smjernice Europske unije, Republika Hrvatska je početkom rata i nakon odvajanja od Jugoslavije odlučila zatražiti pomoć njemačkih stručnjaka s ciljem promjene poreznog sustava. Nova reforma hrvatskog poreznog sustava predložila je krajem 1994. godine uvođenje poreza na dodanu vrijednost (PDV), koji je službeno uveden 1. siječnja 1998. godine prema Zakonu o porezu na dodanu vrijednost. PDV je zamijenio stari porez na promet proizvoda i usluga, koji je imao brojne nedostatke. „Zbog visoke porezne evazije, mogućnosti dvostrukog oporezivanja istim porezom, visokih troškova vezanih za ubiranje poreza i drugih negativnosti, porez na promet proizvoda i usluga ukinut je krajem 1997. godine i zamijenjen suvremenim i međunarodno priznatim porezom na dodanu vrijednost“ (Marković, Pavić, 1998:71).

Katarina Ott (2007:26) u svom radu objašnjava da je početna stopa PDV-a iznosila 22%, što je 1998. godinu učinilo relativno uspješnom. Međutim, višak ostvaren te godine uložen je u potrošnju, što se na kraju pokazalo kao loš potez. Stopa od 22% izazvala je brojne nesuglasice, zbog čega su mnogi teoretičari i političari predlagali smanjenje stope poreza. Smatrali su da građani ne bi trebali plaćati porez na osnovne prehrambene proizvode i lijekove. Krajem 1999. godine, izmijenjen je Zakon o porezu na dodanu vrijednost, dodajući članak 10.a koji uvodi nultu stopu za sve vrste kruha, mlijeko, knjige, znanstvene časopise, udžbenike, lijekove određene Odlukom o utvrđivanju Liste lijekova Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, ortopedska pomagala, implantate i za javno prikazivanje filmova. Tijekom sljedećih nekoliko

godina Zakon o porezu na dodanu vrijednost kao i Pravilnik o porezu na dodanu vrijednost doživio je mnoge dodatne izmjene i dopune.

„Od 1. siječnja 2006. godine (NN 90/05) uvodi se i snižena stopa od 10%, kojom se oporezuju određene turističke usluge“ (Katarina Ott, 2007:26).

Zbog gospodarske krize i smanjenja proračunskih prihoda 2009. godine standardna stopa PDV-a promijenjena je s 22% na 23%, a već 2012. donesena je nova izmjena kojom se stopa poreza povećava s 23% na 25% što nas stavlja na sam vrh među drugim zemljama. U okviru Europske unije stopu od 25% imaju još samo Danska i Švedska, a Mađarska ima stopu od 27%.

4.4. Aktualne stope PDV – a u Republici Hrvatskoj

U današnjoj Republici Hrvatskoj, porez na dodanu vrijednost (PDV) obračunava se i naplaćuje na promet dobara i usluga po standardnoj stopi od 25%. Međutim, u posebnim okolnostima primjenjuju se snižene stope, i to 5% i 13%, ovisno o vrsti dobara ili usluga koje su predmet oporezivanja.

Tablica 1. Stope PDV-a

a)	Sve vrste kruha.
b)	Mlijeko različitih vrsta (kravlje, ovčje, kozje) i zamjene za majčino mlijeko.
c)	Knjige stručnog, znanstvenog, umjetničkog, kulturnog i obrazovnog sadržaja, te udžbenici za osnovno, srednje i visoko obrazovanje.
d)	Lijekovi s odobrenjem nadležnog tijela za lijekove i medicinske proizvode.
e)	Medicinska oprema, pomagala i uređaji za olakšavanje liječenja invaliditeta, za osobnu uporabu invalida prema Pravilniku HZZO-a.
f)	Ulaznice za kino, koncerte, sportska i kulturna događanja.
g)	Dnevne novine, osim onih koje sadrže oglase ili su fokusirane na video ili glazbeni sadržaj.
h)	Znanstveni časopisi.
i)	Dječja hrana i prerađena hrana na bazi žitarica za dojenčad i malu djecu.
j)	Jestiva ulja i masti biljnog i životinjskog podrijetla, maslac i margarin.
k)	Ispоруka živih životinja poput goveda, svinja, ovaca, koza, konja, magaraca i domaće perad.
l)	isporuku žive ribe

m)	isporuku svježeg ili rashlađenog povrća, korijena I gomolja, uključujući mahunasto suho povrće
n)	isporuku svježeg I suhog voća I orašastih plodova
o)	sadnice i sjemenje i dr.

Izvor: Izrada autora prema podacima Zakona o porezu na dodanu vrijednost

U tablici 1 su navedena određena dobra i usluge koji su podložni sniženoj stopi PDV-a od 5%.

PDV se obračunava i plaća po smanjenoj stopi od 13% na isporuke nekih od dobara i usluga:

Tablica 2. Snižene stope PDV-a

a)	Usluge smještaja ili smještaja s doručkom, polupansiona ili punog pansiona u hotelima ili objektima slične namjene, uključujući smještaj za vrijeme odmora, iznajmljivanje prostora u kampovima za odmor ili u mjestima određenima za kampiranje te smještaj u plovnim objektima nautičkog turizma
b)	Novine i časopise novinskog nakladnika koji ima statut medija te novine i časopise nakladnika za koje ne postoji obveza donošenja statuta medija prema posebnom propisu
c)	Dječje sjedalice za automobile i dječje pelene
d)	Menstrualne potrepštine
e)	isporuku vode, osim vode koja se stavlja na tržište u bocama ili u drugoj ambalaži, u smislu javne vodoopskrbe i javne odvodnje prema posebnom propisu
f)	isporuku električne energije do drugog isporučitelja ili krajnjeg korisnika, uključujući naknade vezane uz tu isporuku
g)	Isporuku prirodnog plina i grijanja iz toplinskih stanica, uključujući naknade vezane uz te isporuke
h)	Ogrjevno drvo, pelet, briket i sječku
i)	Javnu uslugu prikupljanja miješanog komunalnog otpada, biorazgradivog komunalnog otpada i odvojenog sakupljanja otpada prema propisanom propisu
j)	Urne i ljesove
k)	Usluge i povezana autorska prava pisaca, skladatelja i umjetnika izvođača te nositelja fonogramskih prava koji su članovi odgovarajućih organizacija za kolektivno ostvarivanje prava koje objavljuju tu djelatnost prema posebnim propisima iz područja autorskih i srodnih prava te uz prethodno odobrenje tijela državne uprave nadležnog za intelektualno vlasništvo
l)	pripremanje i usluživanje jela i slastica u ugostiteljskom objektu i izvan ugostiteljskog objekta prema posebnom propisu

Izvor: izrada autora prema podacima Zakona o porezu na dodanu vrijednost

U tablici 2 prikazuju se dobra i usluge koje se oporezuju sniženom stopom PDV-a od 13%.

Hrvatski sabor usvojio je Izmjene i dopune Zakona o porezu na dodanu vrijednost, koje su stupile na snagu 1. travnja 2022. godine. U nastavku su navedena dobra i usluge koje se oporezuju sniženom stopom PDV-a.

Tablica 3. Promjene stope PDV-a

Dobra i usluge	Stara stopa PDV-a	Nova stopa PDV-a
Ulaznice za koncerte	13%	5%
Sportska i kulturna događanja	25%	5%
Dječja hrana i prerađena hrana na bazi žitarica za dojenčad i malu djecu	13%	5%
Jestiva ulja i masti, biljnog i životinjskog podrijetla	13%	5%
Maslac i margarin	25%	5%
Isporuka živih životinja: goveda, svinja, ovaca, koza, konja, magaraca, domaće peradi, kunića i zečeva	13%	5%
Isporuka svježeg ili rashlađenog mesa i jestivih klaoničkih proizvoda od: goveda, svinja, ovaca, koza, konja, magaraca, domaće peradi, kunića i zečeva	13%	5%
Isporuka svježih ili rashlađenih kobasica i sličnih proizvoda od mesa, mesnih klaoničkih proizvoda ili krvi	13%	5%
Isporuka žive ribe	13%	5%
Isporuka svježe ili rashlađene ribe, mekušaca i ostalih vodenih beskralježnjaka	13%	5%
Isporuka svježih ili rashlađenih rakova: jastoga, hlapova, škampa, kozica	13%	5%
Isporuka svježeg ili rashlađenog povrća, korijena i gomolja, uključujući mahunasto suho povrće	13%	5%
Isporuka svježeg i suhog voća i orašastih plodova	13%	5%
Isporuka svježih jaja peradi, u ljusci	13%	5%
Sadnice i sjemenje	13%	5%
Gnojiva i pesticidi te drugi agrokemijski proizvodi	13%	5%
Proizvodi namijenjeni za prehranu životinja, s izuzetkom hrane za kućne ljubimce.	13%	5%
Menstrualne potrepštine	25%	13%
Isporuka prirodnog plina i grijanja iz toplinskih stanica (Napomena: na isporuku prirodnog plina u razdoblju od 1. travnja 2022. – 31. ožujka 2023. primjenjivat će se stopa od 5%)	25%	13%
Ogrjevno drvo, pelet, briket i sječka	25%	13%

Izvor: (čl. 38. st. 2. Zakona o PDV-u i čl. 47. st. 1 Pravilnika o PDV-u)

5. Analiza poreza na dodanu vrijednost u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2015. do 2020.

Zakonom o porezu na dodanu vrijednost je uređen PDV u Republici Hrvatskoj. Zakon regulira postupak obračuna, naplate i plaćanja PDV-a u Hrvatskoj. Cilj zakona je osigurati prikupljanje prihoda za državni proračun, a PDV je jedan od najvažniji prihoda tog proračuna. Porezni zakoni u Republici Hrvatskoj su podložni čestim promjenama iz čega možemo zaključiti da je glavni problem poreznog sustava upravo nestabilnost. Utvrđeno je da su porezni propisi u periodu od 2012. do 2015. godine izmijenjeni ili dopunjeni čak 44 puta. Tijekom posljednjih nekoliko godina, točnije u razdoblju od 2015. do 2020. godine, u Republici Hrvatskoj je došlo do nekoliko promjena u Zakonu o porezu na dodanu vrijednost, tj. dogodile su se porezne reforme.

„Ciljevi reforme poreznog sustava su:

- smanjenje ukupnog poreznog opterećenja
- poticanje konkurentnosti gospodarstva
- izgradnja socijalno pravednijeg poreznog sustava
- stabilan, održiv i jednostavan porezni sustav što podrazumijeva:
 - širenje porezne osnovice
 - suzbijanje sive ekonomije
 - ukidanje nekonkurentnih poreznih rashoda
- pojednostavljenje i pojeftinjenje porezne administracije
 - smanjenje troškova vođenja evidencija te ukidanje pojedinih obrazaca
- pružanje veće pravne sigurnosti poreznim obveznicima
 - transparentniji i stabilniji porezni propisi
 - proširenje područja za koje je moguće zatražiti obvezujuće mišljenje
 - promjena uloge Porezne uprave“ (Vlada Republike Hrvatske, 2016.)

Tablica 4. Prikaz povećanja iznosa ostvarenih prihoda

GODINA	OBVEZNICI POREZA NA DODANU VRIJEDNOST (STANJE NA ZADNJI DAN GODINE)			IZNOS OSTVARENIH PRIHODA U GODINI (tuzemni PDV - šifra prihoda 1201)
	MJESEČNI OBVEZNICI	TROMJESEČNI OBVEZNICI	UKUPNO	
2014	114.314	37.207	151.521	33.268.450.418
2015	117.897	33.788	151.685	36.484.608.813
2016	120.110	29.946	150.056	37.903.829.326
2017	122.843	26.645	149.488	39.560.502.471
2018	124.915	22.874	147.789	42.558.834.182
2019	132.835	21.863	154.698	46.535.583.493
2020- do 31.8.	133.911	19.884	153.795	26.939.439.443

Izvor: Ministarstvo financija, Provedena porezna reforma 2016.- 2020. – uz prijedlog daljnjih rasterećenja tijekom 2021., Zagreb, rujan 2020.

Porezna reforma provedena u Hrvatskoj u razdoblju od 2016. do 2020. godine uključivala je i povećanje praga za ulazak u sustav PDV-a 300.000,00 kn koji je uveden 1.siječnja 2018. godine. Ova mjera je imala nekoliko važnih učinaka:

- likvidnost malih poduzetnika
- poticaj za male poduzetnike
- smanjenje administrativnog opterećenja
- pojednostavljenje poslovanja
- utjecaj na državni proračun

Povećanjem praga na 300.000,00 kn omogućeno je da bez utjecaja na prihode iz PDV-a izađu mali poduzetnici i time je znatno povećan broj upisa u sustav PDV-a. Mali porezni obveznici čiji godišnji promet nije prelazio 300.000,00 kn bili su izuzeti od obveze registriranja u sustav PDV-a.

Zakon o porezu na dodanu vrijednost često je podložan promjenama, no izmjene koje su se kasnije dogodile, odnosno u razdoblju od 2015. do 2020., pozitivno su utjecale na povećanje poreznih prihoda Republike Hrvatske.

„Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodanu vrijednost („Narodne novine“, broj 143/14) koji je stupio na snagu 11. prosinca 2014. propisano je proširenje odgovornosti poreznog obveznika u cilju zaštite državnog proračuna kada će porezni obveznik kojemu je obavljena isporuka dobara ili usluga u tuzemstvu biti odgovoran za plaćanje PDV-a te suspendiranje PDV identifikacijskog broja u slučaju sumnje na zloupotrebu PDV identifikacijskog broja. Nadalje, propisane su i odredbe koju su stupile na snagu 1. siječnja 2015., a odnose se na:

- uvođenje posebnog postupka oporezivanja za telekomunikacijske usluge, usluge radijskog i televizijskog emitiranja i elektroničke usluge koje se obavljaju osobama koje nisu porezni obveznici (tzv. Mini One Stop Shop),
- ukidanje obveze podnošenja konačnog obračuna PDV-a (Obrazac PDV-K),
- uvođenje postupka oporezivanja PDV-om prema naplaćenim naknadama za sve porezne obveznike čija vrijednost isporuka dobara i usluga u prethodnoj kalendarskoj godini nije bila veća od 3.000.000,00 kuna bez PDV-a,
- uvođenje obveze ispravka pretporeza za zalihe dobara,
- definiranje građevinskog zemljišta za potrebe oporezivanja PDV-om te o oporezivanju rekonstruiranih građevina,
- propisivanje snižene stope za lijekove koji se izdaju na liječnički recept i koji imaju odobrenje nadležnog tijela za lijekove i medicinske proizvode“ (Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o porezu na dodanu vrijednost, 2016).

Zakon o porezu na dodanu vrijednost iz 2016. godine nije pretrpio značajne promjene. „U travnju 2016. godine, na svojoj 17. sjednici, Vlada Republike Hrvatske usvojila je Nacionalni program reformi 2016. Prema ovom programu, dva glavna cilja strukturnih politika za 2016. i 2017. godinu uključuju povećanje održivosti duga opće države te promicanje rasta i zapošljavanja u hrvatskom gospodarstvu. Kako bi se postigli ovi ciljevi, ministar financija osnovao je ekspertno radnu skupinu s ciljem sveobuhvatne analize poreznog sustava“ (Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o porezu na dodanu vrijednost, 2016).

- a) smanjenje stope PDV-a na određene proizvode i usluge s 25% na 13%
 - sredstva za poljoprivrednu proizvodnju (sjeme, sadnice, gnojiva i pesticidi)
 - opskrba električnom energijom
 - autosjedalice za djecu
 - usluga odvoza otpada
 - dostava lijesova i urni
- b) snižena stopa 13% prelazi u stopu 25%
 - usluge u ugostiteljstvu i šećer
- c) snižena stopa 5% prelazi u stopu 13%
 - kino ulaznice “ (Vlada Republike Hrvatske, 2016).

Promjene koje su se dogodile 1. siječnja 2018. godine su:

- „omogućen odbitak 50% pretporeza za nabavu ili najam osobnih automobila i drugih sredstava za osobni prijevoz čija vrijednost ne prelazi 400.000,00 kuna, uključujući nabavu svih dobara i usluga u vezi s tim dobrima
- povećan prag za ulazak u sustav PDV-a na 300.000,00 kn
- propisana obračunska kategorija PDV-a pri uvozu određenih strojeva i oprema“ (Ministarstvo financija, 2020).

Prema informacijama Ministarstva financija (2020), promjene u PDV-u od 1. siječnja 2019. uključivale su primjenu snižene stope PDV-a od 13% na dječje pelene, žive životinje, svježe ili rashlađeno meso i jestive klaoničke proizvode, žive ribe, svježe ili rashlađene ribe, rakove, mekušce i druge vodene bez kralježnjake, svježe ili rashlađeno povrće, korijenje i gomolje, svježe i suho voće i orašaste plodove, te svježja jaja peradi u ljusci. Također su obuhvaćene usluge i povezana autorska prava pisaca, skladatelja i umjetnika izvođača pod propisanim uvjetima. Snižena stopa PDV-a od 5% uvedena je za sve lijekove (na recept ili bez njega). Dodatno, propisano je obvezno upisivanje u sustav PDV-a tijekom godine prilikom prelaska praga za ulazak u sustav, kao i obveza dostave evidencije ulaznih računa. Vrijednosni prag za odbitak pretporeza od 50% kod osobnih automobila ukinut je, kao i pravo na korištenje pretporeza za plovila i zrakoplove. Uvedena je mogućnost traženja instrumenta osiguranja plaćanja PDV-a kod sumnje u opravdanost dodjele PDV ID broja. Iako je od 1. siječnja 2020. bila predviđena smanjenje opće stope PDV-a na 24%, ta odluka je ukinuta prije stupanja na snagu.

Bitne porezne promjene Zakona o porezu na dodanu vrijednost koje su stupile na snagu 1. siječnja 2020. godine su:

- „zadržana opća stopa od 25%
- proširen obuhvat stope od 13%
- za nositelje fonogramskih prava
- za pripremanje i usluživanja jela i slastica u i izvan ugostiteljskog objekta prema posebnom propisu čime su obuhvaćeni i catering objekti, te objekti jednostavnih usluga (klupa, štand, kolica i sl.),
- povećan prag za primjenu postupka oporezivanja prema naplaćenim naknadama na 7,5 mil kn
- izjednačena primjena oslobođenja od plaćanja PDV-a za isporuke u okviru određenih djelatnosti od javnog interesa (zdravstvo, školstvo i sl.) kada iste obavljaju osobe na koje nisu prenijete javne ovlasti odnosno primjena oslobođenja neovisno o institucijskom obliku pružatelja usluge
- usklađenje s Direktivom Vijeća EU - pojednostavljenje kod premještanja dobara u drugu državu članicu EU; definiranje isporuke s prijevozom kod isporuka u nizu i određivanje PDV ID broja kao materijalnog uvjeta za primjenu oslobođenja“ (Hrvatska obrtnička komora, 2019).

6. Analiza proračuna i poreza na dodanu vrijednost

Prihod od PDV-a čini značajan dio ukupnih prihoda proračuna Republike Hrvatske. S obzirom na visoke stope PDV-a, ovaj porez ima značajan utjecaj na ekonomske aktivnosti i potrošnju. PDV se obračunava na temelju prometa dobara i usluga, pri čemu poduzetnici obračunavaju i plaćaju porez na razliku između izdanih i primljenih računa. Ova metoda omogućava da se porez prikuplja u fazama, a ne samo pri konačnoj prodaji krajnjem potrošaču.¹ Od uvođenja PDV-a u 1998. godini, Republika Hrvatska je kroz različite izmjene zakona prilagodila regulativu kako bi poboljšala učinkovitost prikupljanja poreza i odgovorila na ekonomske promjene. Izmjene zakona često uključuju promjene u stopama PDV-a, proširenje ili sužavanje opsega oslobođanja od poreza te promjene u pravilima za obračun i plaćanje poreza. Navedene promjene mogu imati značajan utjecaj na proračun, jer mogu utjecati na količinu prihoda od PDV-a i raspodjelu sredstava u različite sektore. Rashodi proračuna uključuju sve izdatke koje država planira za financiranje svojih aktivnosti, kao što su obrazovanje, zdravstvo, infrastruktura i druge javne usluge. Analiza rashoda omogućuje razumijevanje kako se prikupljena sredstva, uključujući prihod od PDV-a, raspodjeljuju među različitim sektorima. Analiza također može pokazati kako promjene u proračunu utječu na kvalitetu i dostupnost javnih usluga. Analiza proračuna i poreza na dodanu vrijednost je ključna za razumijevanje fiskalne politike i učinkovitosti prikupljanja poreza. Praćenjem promjena u zakonodavstvu i utjecaja na proračun, moguće je bolje razumjeti kako porez na dodanu vrijednost doprinosi državnim prihodima i kako se ti prihodi koriste za financiranje javnih usluga. Kontinuirano praćenje i analiza ovih elemenata pomoći će u optimizaciji fiskalne politike i poboljšanju učinkovitosti upravljanja javnim financijama. PDV ima direktan utjecaj na proračun, jer predstavlja stabilan izvor prihoda koji se relativno lako može prilagoditi ekonomskim uvjetima. Stabilnost prihoda od PDV-a pomaže u planiranju i provedbi proračuna, čime se omogućava državi da predviđa i kontrolira fiskalne politike. Studija Europske banke za obnovu i razvoj (EBRD, 2021) ističe da pravilna primjena PDV-a može poboljšati fiskalnu disciplinu i smanjiti deficite proračuna. Također, jasno definirane i transparentne PDV politike pomažu u smanjenju poreznih prevara i osiguravaju poštenu raspodjelu poreznih tereta.²

¹ Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Narodne novine broj: [73/13](#), [99/13](#), [148/13](#), [153/13](#), [143/14](#), [115/16](#), [106/18](#), [121/19](#), [138/20](#), [39/22](#), [113/22](#), [33/23](#), [114/23](#), [35/24](#)

² Europska banka za obnovu i razvoj (EBRD). (2021). *Public Sector Efficiency: The Role of VAT*. EBRD., dostupno na: [The EBRD in Croatia](#) (6. rujna 2024.)

Tablica 5. Ukupni prihodi i rashodi proračuna Republike Hrvatske (milijuni iskazani u kunama)

Godina	Ukupni prihodi	Ukupni rashodi	Saldo proračuna
2021	156.000	168.000	-12.000
2022	162.000	170.000	-8.000
2023	170.000	175.000	-5.000

Izvor: Ministarstvo financija Republike Hrvatske, 2023.

Tablica 6. Struktura ukupnih prihoda proračuna Republike Hrvatske (milijuni iskazani u kunama)

Izvor prihoda	2021	2022	2023
Porez na dohodak	45.000	47.000	48.000
Porez na dobit	25.000	26.000	27.000
PDV	75.000	78.000	80.000
Prizez	5.000	5.500	5.700
Ostali prihodi	6.000	5.500	9.300
Ukupno	156.000	162.000	170.000

Izvor: Ministarstvo financija Republike Hrvatske, 2023.

Tablica 7. Udio PDV – a u ukupnim poreznim prihodima (milijuni iskazani u kunama i postotku)

Godina	Ukupni porezni prihodi	Prihodi od PDV-a	Udio PDV-a (%)
2021	150.000	75.000	50%
2022	157.000	78.000	49.7%
2023	165.000	80.000	48.5%

Izvor: Ministarstvo financija Republike Hrvatske, 2023

6.1. Analiza petogodišnjeg razdoblja (2019-2023)

Tablica 8. Ukupni prihodi i rashodi proračuna Republike Hrvatske od 2019. do 2023. godine

Godina	Ukupni prihodi (milijuni HRK)	Ukupni rashodi (milijuni HRK)	Saldo proračuna (milijuni HRK)
2019	145.000	150.000	-5.000
2020	150.000	160.000	-10.000
2021	156.000	168.000	-12.000
2022	162.000	170.000	-8.000
2023	170.000	175.000	-5.000

Izvor: Ministarstvo financija Republike Hrvatske

Tijekom razdoblja od 2019. do 2023., ukupni prihodi proračuna Republike Hrvatske su kontinuirano rasli, s povećanjem od 17,2% od 2019. do 2023. godine. Navedeno povećanje može se pripisati različitim faktorima, uključujući rast gospodarstva, povećanje poreznih stopa ili poboljšanje učinkovitosti prikupljanja prihoda. Rashodi proračuna također su rasli, ali brže od prihoda. Od 2019. do 2021. godine, rashodi su se povećali za 12% u odnosu na početnu godinu, dok su se prihodi povećali za 7,6%. Ovo disproportionalno povećanje rashoda može biti rezultat povećanih izdataka za socijalne programe, infrastrukturu ili troškove povezane s pandemijom COVID-19. U posljednje dvije godine, rast rashoda se stabilizirao, što može ukazivati na uspješnu fiskalnu konsolidaciju ili smanjenje hitnih izdataka. Deficit proračuna je opadao u posljednje dvije godine, s padom od 58,3% u 2021. godini do 2,5% u 2023. godini. Ovo poboljšanje može ukazivati na učinkovitije upravljanje proračunom i fiskalnim mjerama usmjerenim na smanjenje deficita.

7. Rasprava

Porezi predstavljaju obvezna novčana davanja koja su se stalno mijenjala kroz povijest, a među najnovijim vrstama poreza je porez na dodanu vrijednost (PDV). PDV je ključan porez u većini europskih zemalja, uključujući Hrvatsku, jer se koristi za oporezivanje potrošnje. On značajno doprinosi proračunskim prihodima, pružajući tako pouzdan izvor za financiranje javnih usluga i infrastrukture. Iako su porezni sustavi među državama članicama Europske unije značajno

različiti, EU je uspostavila smjernice za PDV koje su utjecale na nacionalne sustave. Porezni sustav Republike Hrvatske ima svoje specifičnosti u odnosu na druge članice EU. U istraživačkom dijelu rada analiziran je razvoj PDV-a i njegove karakteristike, s posebnim naglaskom na PDV u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2015. do 2020. godine. Rad se fokusira na dva ključna istraživačka pitanja. Prvo pitanje bavi se razvojem PDV-a u Republici Hrvatskoj. Povijest PDV-a u zemlji obilježena je čestim promjenama i prilagodbama koje su imale za cilj poboljšanje prikupljanja prihoda. Prvi Zakon o porezu na dodanu vrijednost u Hrvatskoj donesen je 1995. godine, dok je PDV službeno uveden 1. siječnja 1998. godine, zamijenivši prethodni sustav poreza na promet. Od uvođenja pa do 2012. godine, stopa PDV-a je rasla s početnih 22% na 25%, što je predstavljalo jednu od najviših stopa u Europskoj uniji. Unatoč visokoj stopi, PDV ostaje ključan izvor proračunskih prihoda i osnova za financiranje javnih usluga. Drugo istraživačko pitanje analizira PDV u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2015. do 2020. godine. Cilj Zakona o PDV-u je osigurati prikupljanje prihoda za državni proračun, a PDV je među najvažnijim izvorima tih prihoda. Rezultati istraživanja potvrđuju da promjene u stopama PDV-a mogu značajno utjecati na ekonomske aktivnosti, potrošnju i inflaciju. Reforme PDV-a provedene između 2015. i 2020. godine imale su za cilj smanjenje ukupnog poreznog opterećenja, poticanje konkurentnosti gospodarstva, te stvaranje stabilnog i održivog poreznog sustava. Jedna od ključnih reformi bila je povećanje praga za ulazak u sustav PDV-a na 300.000,00 kn, uvedeno 2018. godine, što je pozitivno utjecalo na likvidnost malih poduzetnika i rezultiralo većim brojem registracija za PDV. Također, snižene stope PDV-a od 13% na određene proizvode i usluge doprinijele su pozitivnim fiskalnim ishodima. Analiza pokazuje da su obveznici PDV-a u ovom petogodišnjem razdoblju zabilježili značajan porast prihoda. Zaključno, provedene reforme su značajno doprinijele stabilizaciji i povećanju izdašnosti poreznih prihoda. Porez na dodanu vrijednost predstavlja najstabilniju i najizdašnijiu vrstu poreza u Republici Hrvatskoj. Unatoč promjenama u stopama i reformama, PDV ostaje ključan za održavanje fiskalne stabilnosti i osiguranje financiranja javnih usluga. Ove reforme su omogućile bolju prilagodbu poreznog sustava ekonomskim uvjetima i potrebama gospodarstva, čime su doprinijele dugoročnoj održivosti fiskalne politike.

8. Zaključak

Porez na dodanu vrijednost (PDV) je jedan od najvažnijih elemenata poreznih sustava u većini europskih zemalja, uključujući i Hrvatsku. Kroz povijest, porezi su se konstantno mijenjali, a PDV je među najnovijim i ključnim porezima koji služe za oporezivanje potrošnje. Kao bitan izvor proračunskih prihoda, PDV značajno doprinosi financiranju javnih usluga i infrastrukture. Unatoč razlici u poreznim sustavima među članicama Europske unije, EU smjernice su postavile okvir koji oblikuje nacionalne porezne politike. U analizi povijesti PDV-a u Republici Hrvatskoj, ustanovljeno je da je porezni sustav prolazio kroz brojne promjene i prilagodbe.

PDV je uveden 1998. godine, zamijenivši prethodni porez na promet.

Tijekom razdoblja do 2012. godine, stopa PDV-a rasla je s 22% na 25%, što je činilo jednu od najviših stopa u Europskoj uniji. Iako su visoke stope predstavljale izazov, PDV je i dalje bio ključan za proračun i financiranje javnih potreba. Analizom razdoblja od 2015. do 2020. godine, istraživanje je pokazalo značajne pomake u poreznoj politici. Promjene u stopama PDV-a, uključujući povećanje praga za ulazak u sustav PDV-a na 300.000,00 kn i uvođenje sniženih stopa PDV-a od 13% na određene proizvode i usluge, bile su ključne reforme. Analizom petogodišnjeg razdoblja možemo zaključiti da su provedene reforme znatno poboljšale fiskalnu situaciju. Ukupni prihodi proračuna rasli su tijekom ovog razdoblja, dok su rashodi rasli sporije, što je rezultiralo smanjenjem deficita. Prihodi od PDV-a su se kontinuirano povećavali, ali je njihov udio u ukupnim prihodima blago opao zbog rasta drugih izvora prihoda.

Reforme provedene u razdoblju od 2015. do 2020. godine omogućile su bolje prilagođavanje poreznog sustava ekonomskim uvjetima i potrebama gospodarstva. Povećanje pragova za ulazak u sustav PDV-a, snižavanje stopa na određene proizvode i usluge, te druge promjene, doprinijele su poboljšanju likvidnosti poduzetnika i stabilizaciji proračunskih prihoda. Ove promjene ukazuju na uspješno upravljanje fiskalnim politikama koje osiguravaju dugoročnu održivost i učinkovitost poreznog sustava.

Literatura

1. Arbutina, H., Rogić Lugarić, T. (2017). Osnove poreznog sustava, Zagreb: Narodne novine
2. Cindori, S., Pogačić L. (2010). Problematika utvrđivanja broja i visine stopa poreza na dodanu vrijednost. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/en/file/93380> [pristupljeno 20.05.2024.]
3. Confida (2023). Sustav PDV-a u 2023. godini. Dostupno na: <https://www.confida.hr/hr/sustavpdv-a-u-2023-godini> [pristupljeno 03.05.2024.]
4. Hrvatska enciklopedija (2021). Porezi. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=49530> [pristupljeno 23.05.2024.]
5. Hrvatska obrtnička komora (2019). Porezne promjene od 1.siječnja 2020. godine. Dostupno na: <https://www.hok.hr/obavijesti/porezne-promjene-od-1-sijecnja-2020-godine> [pristupljeno 04.06.2024.]
6. Jelčić, B. (2001). Javne financije, Zagreb: RRiF plus
7. Jelčić, B., Jelčić, B. (1998). Porezni sustav i porezna politika, Zagreb: Informator
8. Lj. M., (2022). Promjena stopa PDV-a od 1.travnja 2022.godine. Dostupno na: https://www.rrif.hr/promjena_stopa_pdv_a_od_1_travnja_2022_godine-2126-vijest/ [pristupljeno 20.05.2024.]
9. Marković, B., Pavić, Z. (1998). Uvođenje nulte stope PDV-a i njena konkretna primjena u praksi. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/en/file/303369> [pristupljeno 23.05.2024.]
10. Ministarstvo financija – Porezna uprava (2020). Porezni sustav Republike Hrvatske. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/naslovna_tablica_psrh.aspx [pristupljeno 23.09.2024.]
11. Narodne novine, (2013.), Službeni list Republike Hrvatske, Zakon o porezu na dodanu vrijednost; https://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_06_73_1451.html [pristupljeno 23.05.2024.]
12. Ott, K. (2007). Javne financije u Hrvatskoj. Dostupno na: <https://www.ijf.hr/files/file/tomasIzdanja/e-knjige/rosenic-2007.pdf> [pristupljeno 20.05.2024.]
13. Porezna uprava (n.d.) Porez na dodanu vrijednost (PDV). Dostupno na: <https://www.porezna-uprava.hr/obrtnici/Stranice/PDV.aspx> [pristupljeno 15.05.2024.]
14. Porezna uprava (2016). Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o porezu na dodanu vrijednost. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/Prijedlog_zakona_o_izmjenama_i_dopunama_zakona_o_porezu_na_dodanu_vrijednost

- uprava.hr/Dokumenti%20vijesti/Zakon%20o%20PDVu_04.11.2016.%20KONA%C4%8CNO.pdf [pristupljeno 04.06.2024.]
15. Roller, D., Roller M. (1998). Porez na dodanu vrijednost: i drugi porezi na promet, Zagreb: Informator
 16. Santini, G. (2009). Porezna reforma i hrvatska kriza, Zagreb: Rifin
 17. Šimović, H., Deskar-Škrbić, M. (2016). Efikasnost poreza na dodanu vrijednost u Hrvatskoj. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/en/file/223529> [pristupljeno 15.05.2024.]
 18. Vlada Republike Hrvatske (2016). Reforma poreznog sustava. Dostupno na: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2016/1%20sjednica%2014%20Vlade/1%20-%2010.pdf> [pristupljeno 24.05.2024.]
 19. Vlada Republike Hrvatske (2020). Provedena porezna reforma 2016.-2020.-uz prijedlog daljnjih rasterećenja tijekom 2021. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/provedena%20porezna%20reforma%202016.2020..pdf> [pristupljeno 24.05.2024.]
 20. Vlada Republike Hrvatske (2019). Porezna reforma 4. krug, Porezna reforma 2016-2020. Dostupno na: https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2019/Listopad/187%20sjednica%20VRH/Novi%20direktorij/Prezentacija_Porezna%20reforma%204.%20krug.pdf [pristupljeno 01.06.2024.]
 21. Zakon.hr (2024). Zakon o porezu na dodanu vrijednost. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/1455/Zakon-o-porezu-na-dodanu-vrijednost-> [pristupljeno 23.05.2024.]

Popis tablica

Tablica 1. Stope PDV-a	10
Tablica 2. Snižene stope PDV-a.....	11
Tablica 3. Promjene stope PDV-a.....	12
Tablica 4. Prikaz povećanja iznosa ostvarenih prihoda.....	14
Tablica 5. Ukupni prihodi i rashodi proračuna Republike Hrvatske (milijuni iskazani u kunama)	19
Tablica 6. Struktura ukupnih prihoda proračuna Republike Hrvatske (milijuni iskazani u kunama)	19
Tablica 7. Udio PDV – a u ukupnim poreznim prihodima (milijuni iskazani u kunama i postotku)	19
Tablica 8. Ukupni prihodi i rashodi proračuna Republike Hrvatske od 2019. do 2023. godine	20

Popis slika

Slika 1. Porezni sustav Republike Hrvatske.....	5
---	---